

آبراه تبوک

نثر چهره بر زندگی نامه و کارنامه عملیاتی سردار سر لشکر پاسدار شهید حسن درویش

بنیانگذار و فرماندهی لشکر ۱۵ امام حسن مجتبی (ع)

رمانا ی بی ۱۷۰ قم (لشکر ۱۷ علی ابن ابی طالب (ع))

به کوشش: سعید آهنگری

نگارش: مریم لطیفی

تهیه و تولید در:

مرکز مطالعات، تدوین و انتقال تجارب رزمی دفاع مقدس و نبردهای معاصر

دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

سرشناسه:	لطیفی، مریم، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور:	آبراه تبوک: شرحی بر زندگی نامه و کارنامه عملیاتی سردار سرلشکر پاسدار شهید حسن درویش بنیانگذار و فرمانده لشکر ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) / به کوشش سعید آهنگری نگارش مریم لطیفی؛ تهیه و تولید در مرکز مطالعات و تدوین و انتقال تجارب رزمی دفاع مقدس و نبردهای معاصر دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع).
مشخصات نشر:	تهران: دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۴۵۰ ص.: مصور، نمودار.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۹۶۵-۸۵-۵ ریا: ۲۵۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی:	فیفا
موضوع:	درویش، حسن، ۱۳۴۱ - ۱۳۶۳.
شناسه افزوده:	آهنگری، سعید، ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده:	دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)
شناسه افزوده:	Guards & Imam Hossein University for Training Officers
شناسه افزوده:	دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع). مرکز مطالعات، تدوین و انتقال تجارب رزمی دفاع مقدس و نبردهای معاصر
رده بندی کنگره:	۱۳۹۶ ۱۶۲۰ ۱۴۵/ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی:	۹۵۵/۰۰۴۳۰۹
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۲۵. ۶۸

آبراه تبوک

(سیری در زندگی و فرماندهی سردار سرلشکر پاسدار درویش)

- به کوشش: سعید آهنگری
- نگارش: مریم لطیفی
- ناشر: دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)
- نظارت محتوایی: دریادار پاسدار مرتضی صفاری
- ویراستار ادبی: محسن رادمهر
- صفحه آرایی و طرح جلد: محمدجواد بابایی
- نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۶
- شمارگان: ۱۰۰۰
- قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۶۵-۸۵-۵
- نشانی: تهران، بعد از پل لشکرک، دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)
- تلفن: ۰۲۱-۷۳۸۲۶۲۹۶

(این کتاب به سفارش ستاد یادواره سردار سرلشکر پاسدار شهید حسن درویش در مرکز مطالعات، تدوین و انتقال تجارب رزمی دفاع مقدس و نبردهای معاصر دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) تهیه و تولید شده است و کلیه حقوق مادی و معنوی برای این مرکز محفوظ می باشد.)

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

فصل اول؛

نگاهی به علل و عوامل زمینه‌ساز جنگ عراق علیه جمهوریت اسلام ایران	۱۳
۱- اختلافات مرزی ایران و عراق	۱۴
۲- وضعیت سیاسی-نظامی و اقتصادی ایران	۱۵
۳- وضعیت سیاسی-اقتصادی و نظامی عراق	۱۸
۴- سیاست خارجی ایران و عراق	۱۸

فصل دوم؛

زندگی و شاخصه‌های فرماندهی حسن درویش	۲۱
۱- نگاهی به زندگی حسن درویش	۲۲
۲- شاخصه‌های فرماندهی حسن درویش	۲۶

۲۸	۱- تقید و تعهد به دین مبین اسلام
۳۳	۲- توجه به بیت المال
۳۶	۳- مدارا و مهرورزی با نیروها
۴۰	۴- دقت در گزینش و انتخاب فرماندهان
۴۲	۵- توجه به آموزش خود و نیروها
۴۴	۶- توجه به اجرای عدالت و عدم تبعیض میان نیروها
۴۶	۷- تهیج و تقویت روحیه نیروها
۵۰	۸- تبعیت
۵۲	۹- ترس و فروتنی
۵۶	۱۰- اطاعت و مافوق
۵۷	۱۱- مشورت پذیری
۵۸	۱۲- ولایت‌مداری
۶۱	۱۳- توجه به خودباوری نیروها
۶۳	۱۴- پیگیری و حل مشکلات نیرو
۶۵	۱۵- آگاهی از مسائل سیاسی کشور
۶۶	۱۶- ساعی و پرتلاش
۶۸	۱۷- برخورداری از هوش و استعداد
۷۰	۱۸- برخورداری از فضایل اخلاقی
۷۶	۱۹- تکریم خانواده شهدا و ایثارگران

فصل سوم؛

۸۷	حسن درویش در جبهه‌ی شوش
۸۸	۱- تهاجم دشمن به شوش و غرب کرخه در جنگ
۹۱	۲- تلاش برای بیرون راندن دشمن در جبهه‌ی شوش
۱۰۵	۳- نقش حسن درویش در جبهه‌ی شوش

فصل چهارم؛

۱۱۹	شکل‌گیری تیپ ۱۲ قم
-----	--------------------------

فصل پنجم:

- تیپ ۱۷ قم در عملیات فتح المبین ۱۳۵
- ۱- شرح عملیات فتح المبین ۱۳۶
- ۲- نقش تیپ ۱۷ قم در عملیات فتح المبین ۱۴۷
- ۳- نقش تیپ ۱۷ قم در پدافندی عملیات فتح المبین ۱۶۲

فصل ششم:

- تیپ ۱۷ قم در عملیات بیت المقدس ۱۶۵
- ۱- شرح عملیات بیت المقدس ۱۶۶
- ۲- تیپ ۱۷ قم و تصرف بیت المقدس ۱۷۵
- ۳- شرکت تیپ ۱۷ قم در عملیات بیت المقدس ۱۸۳
- ۴- تیپ ۱۷ قم و پدافندی اسکر، زید ۱۸۵

فصل هفتم:

- تیپ ۱۷ قم در عملیات رمضان ۱۸۷
- ۱- شرح عملیات رمضان ۱۸۸
- ۲- نقش تیپ ۱۷ قم در عملیات رمضان ۲۰۷

فصل هشتم:

- تشکیل تیپ ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) و عملیات محرم ۲۳۹
- ۱- تشکیل تیپ ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) ۲۴۰
- ۲- شرکت تیپ ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) در عملیات محرم ۲۴۸

فصل نهم:

- تیپ ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) در عملیات والفجر مقدماتی ۲۵۵
- ۱- آماده سازی نیروها جهت عملیات والفجر مقدماتی ۲۵۶
- ۲- شرح عملیات والفجر مقدماتی ۲۹۶
- ۳- عملکرد لشکر ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) در عملیات ۲۹۸
- ۴- پدافندی والفجر مقدماتی ۳۳۳

فصل دهم:

تیپ ۱۵ امام حسن مجتبی (ع)، آموزش های آبی-خاکی، تحویل و تحول آن .. ۳۴۱

۱- تیپ ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) و آموزش های آبی-خاکی ۳۴۲

۲- شناسایی های فاو-عراق ۳۴۶

۳- پیشنهاد فرماندهی یگان دریایی سپاه پاسداران ۳۴۸

۴- پیشنهاد فرماندهی نیروهای سپاه پاسداران در لبنان ۳۵۳

فصل یازدهم:

حسن درویش در عملیات خیبر ۳۵۷

۱- شرکت در عملیات "الجر ۶" ۳۵۸

۲- شرح عملیات خیبر ۳۵۹

۳- شرکت حسن درویش در عملیات خیبر ۳۶۶

۴- بازگشت به لشکر ۱۷ علی ابن ابی طالب (ع) ۳۷۰

فصل دوازدهم:

آسمانی شدن حسن درویش در عملیات بدر ۳۷۵

۱- شرح عملیات بدر ۳۷۶

۲- آسمانی شدن حسن درویش ۳۸۲

۳- وصیت نامه شهید حسن درویش ۳۹۹

منابع ۴۰۳

پیوست ها ۴۱۱

مقدمه

با حمله‌ی همه‌جانبه ارتش بعث عراق در شهریور ۱۳۵۹ از هوا، دریا و زمین به خاک جمهوری اسلامی ایران، جنگ هشت ساله‌ی عراق علیه ایران آغاز شد. تهاجم ارتش عراق، تمامی کشور را به صورت مستقیم و غیر مستقیم درگیر جنگ کرد. بطوریکه همه‌ی آحاد مردم اعم از زن و مرد؛ پیر و جوان برای پاسداری و حفظ کیان ایران اسلامی وارد عمل شده و هر کس به اندازه‌ی توان خود به فعالیت پرداخت. تاریخ جنگ هشت ساله‌ی عراق علیه ایران سرشار از ایثار و فداکاری مردمی است که همواره دل در گرو سیدالشهدا و فای نهال نوپای انقلاب اسلامی خویش داشته‌اند.

در آن مقطع حساس و سرنوشت ساز، خیل عظیم جوانان کم سن و سال در حالی که فاقد هرگونه تجربه‌ی جنگی بودند با پیوستن به نهادهای تازه تأسیس سپاه پاسداران و بسیج راهی میدان نبرد با دشمن شدند. پس از مدت کوتاهی بسیاری از آنان توانستند با کسب تجارب ارزشمند، به مقام فرماندهی لشکرها و تیپ‌های سپاه پاسداران رسیده و با اقدامات خود ضربات مهلکی را بر دشمن یعنی وارد نمایند.

«سردار سرلشکر پاسدار شهید حسن درویش» از جمله جوانان برومندی است که با شروع

جنگ، به نبرد دشمن رفت و تا لحظه‌ی شهادت از تلاش برای نابودی دشمن دست برنداشت. وی در سایه‌ی بهره‌گیری از مفاهیم اسلام ناب محمدی (ص)؛ تأسی از رهنمودهای بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و برخوردار از شایستگی‌های فردی موفق شد تا در طی مدت زمان کوتاه حضور خود در جبهه (۱۳۵۹/۷/۱ تا ۱۳۶۳/۱۲/۲۰) دو تیپ ۱۷ قم و ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) را فرماندهی نماید.

از آنجا که زندگی و عملکرد فرماندهان دفاع مقدس می‌تواند الگوی بسیار مناسبی برای نسل جدید فرماندهان باشد، از این رو بررسی شیوه‌ی فرماندهی آنان و ارائه‌ی آن به نسل جدید و فرمان‌ها، جوان بسیار ضرورت دارد. بر همین اساس، ستاد یادواره سردار سرلشکر پاسدار شهید حسن درویش بر آن شد تا با کمک و همکاری دانشگاه پرافتخار افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) کتاب پیش رو را با عنوان «آبراه تبوک» تهیه و تدوین نموده و به دوستان و علاقمندان تقدیم نماید.

از آنجا که تاکنون کم‌وبیش به زنانگی و کارنامه‌ی عملیاتی این شهید به صورت جامع پرداخته شده است، کتاب حاضر تلاش نموده تا این کارنامه‌ی درخشان و ابعاد فرماندهی آن شهید والامقام را به دور از هرگونه حواشی مورد اکتفا و بررسی قرار دهد. امید است با انجام این مهم، از یک سو این شهید بزرگوار به نسل جدید و جامعه معرفی شده و از سویی دیگر شیوه‌ی فرماندهی و عملیاتی وی برای بهره‌گیری نسل جدید، فرماندهان جوان آتی احصاء شود.

اهمیت این کار زمانی مشخص‌تر می‌شود که بدانیم علاوه بر کارنامه درخشان شهید حسن درویش تاکنون به گونه‌ای که در شأن این شهید بزرگوار است به آن پرداخته نشده است. کتابچه‌ی جیبی «یادمان پاسدار شهید سردار حسن درویش» که مجموعه‌ی خاطرات خانواده و هم‌زمان شهید از وی می‌باشد، تنها اثری است که به صورت مستقیم به زندگی ایشان پرداخته است؛ پس از آن کتاب «توباز می‌آیی» روایتی داستانی از زندگی این شهید بزرگوار است که به طور شایسته موفق به انجام این مهم نشده است. شاید بتوان گفت که به همین دلایل سردار سرلشکر پاسدار شهید حسن درویش نه تنها در کشور، بلکه حتی در استان خوزستان که زادگاه وی و نظاره‌گر جهاد بی‌امان و رشادت‌های کم‌نظیر این سردار سرافراز سپاه اسلام بوده است، نیز ناشناخته مانده است و بجز فرماندهان آن زمان، دوستان و نیروهای وی، کمتر کسی با ابعاد شخصیتی، مدیریتی و فرماندهی این شهید بزرگوار آشنا می‌باشد.

مجموع این علل و عوامل سبب شد تا برادر «سعید آهنگری»، رزمنده و جانباز دوران دفاع مقدس و یکی از فرماندهان گردان‌های تیپ ۱۵ امام حسن مجتبی (ع) با احساس دین و تکلیف خود، جمعی از دوستان و هم‌زمان شهید از جمله: «سردار حشمت حسن‌زاده»، «سردار حمزه کربلایی»، «سردار گودرز نوری»، «سردار حسن سرخه»، «سرگرد کریم بابایی»، «برادر علی الواری»، «برادر علی احمدی» را در ۲۵ مهر ۱۳۹۵ در جلسه‌ای با حضور «دریادار پاسدار مرتضی صفاری» از فرماندهان اولیه‌ی جبهه‌ی شوش و فرماندهی محترم دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) در محل یادمان شهدای فتح‌المبین گرد هم جمع کرده تا به منظور نحوه‌ی شناساندن این شهید و الی‌المقام به جامعه جوان ایران اسلامی تصمیم‌گیری شود.

ماحصل این جلسه ارزشمند برگزاری یادواره‌ای باشکوه به منظور بزرگداشت مقام شامخ این سردار گمنام و تولید یک کتاب جامع در خصوص آن شهید بزرگوار بود. از این رو برادر آهنگری در تلاشی مستمر و بی‌امیدی از طریق مصاحبه با فرماندهان معاصر شهید حسن درویش و نیروهای تحت امر وی و جمع‌آوری اسناد و مدارک، زمینه‌ی لازم را برای نگارش این کتاب فراهم نمود.

پس از بررسی مصاحبه‌ها و اسناد و مدارک، کتاب حاضر که شامل زندگینامه، کارنامه عملیاتی و شاخصه‌های فرماندهی شهید درویش است در دوازده فصل به نگارش درآمد. در این فصول زندگی و فرماندهی شهید درویش از تولد تا شهادت، مورد بررسی قرار گرفته است.

اگرچه گذر زمان سبب شده بود تا مصاحبه‌کنندگان در یادآوری خاطرات گذشته تا حدی با مشکل روبه‌رو شوند اما تمامی تلاش ما بر این اساس استوار بود تا با تطبیق مصاحبه‌ها تا جایی که امکان دارد مسیر را به خطا نرفته و اطلاعات واقعی به خوانندگان ارائه شود. در همین راستا اساسی‌ترین مشکل فراموشی خاطرات توسط مصاحبه‌کنندگان و در وهله‌ی دوم عدم موفقیت در مصاحبه با افرادی بود که در آن زمان از فرماندهان ارشد بوده و اطلاعات خوبی در این زمینه داشتند.

با این حال این کتاب، تلاشی کوچک و ناچیز در جهت شناساندن یکی از فرماندهان بزرگ تاریخ جنگ ایران و عراق است که امید می‌رود در آینده‌ای نزدیک زمینه‌ی تکمیل هرچه بیشتر آن توسط دوستان فراهم آید.

در پایان جا دارد از تمام دوستانی که با داشتن مشغله‌های بسیار با حوصله پای مصاحبه آمده و در تمام مدت نگارش کتاب به سؤالات و ابهامات پاسخ دادند، تقدیر و تشکر نمایم. همچنین بر خود فرض می‌دانیم که از حوصله و مصاحبه سردار سرلشکر پاسدار دکتر محسن رضایی دبیر محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام بصورت ویژه تشکر و قدردانی نمایم. از تلاش‌های مستمر و بی‌گیر فرمانده محترم دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) برادر مرتضی صفاری نیز تقدیر و تشکر می‌گردد. از همکاری و کمک‌های بی‌دریغ «سردار سرتیپ پاسدار حاج احمد غلامپور»، «سردار سرتیپ دوم پاسدار اکبر عابدی»، آقایان «مهران بابلی»، «محسن رادمهر»، «نبی غفاری»، «حاج آصف زراعت‌پیشه»، «حمید حکیم‌الهی»، «علی اکبر کدخدا زاده»، «حاج محمدرضا منصوری»، برادران «رضا» و «حمید مولایی»، «غلامعلی رنجبر»، «محسن غفاری»، «محمدعلی راسته»، «سید مصطفی موسویا» و خانواده‌ی محترم سردار سرلشکر شهید حسن درویش به ویژه فرزند بزرگوارشان آقای «عبدالله درویش» بزرگ تشکر و سپاسگزاری می‌شود.

از زحمات و تلاش‌های «الهامه» و «سید وحید» وقفه سرکار خانم «مریم لطیفی» که در نگارش این کتاب قبول زحمت نمودند نیز تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

والعاقبه للمتقين

ستاد یادواره سردار سرلشکر شهید حسن درویش

مرکز مطالعات، تدوین و انتقال تجارب رزمی دفاع مقدس و اردوهای معاصر

دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

زمستان ۱۳۹۶